

De discussie

In het veel van de werkvormen die op deze plaats beschreven zijn, spelen discussies een rol. Er zijn zoveel verschillende verschijningsvormen van 'de discussie' dat we de werkvorm kort inleiden.

Doel, middel en functie

Discussies kunnen verschillende doelen dienen. Zo kan de discussie een *middel* zijn om kennis en inzichten te verwerven, de eigen kennis en inzichten naar voren te brengen, of deze te toetsen aan de kennis en inzichten van anderen. Maar de discussie kan ook *doel* zijn: als een bekwaamheid die iedere aanstaande academicus zich eigen moet maken (i.c. het kunnen deelnemen aan en leiden van groepsdiscussies). Dan gaat het erom de studenten de technieken, regels en procedures bij te brengen die komen kijken bij de discussie, het debat, of de vergadering. En dan is er ook nog de *functie* die de discussie vervult in de onderscheiden fasen van het leerproces. De aard en het doel van een startdiscussie verschilt wezenlijk van een discussie-als-tussendoortje of een discussie waarmee een cursus wordt afgesloten. Als aftrap van een cursus is de discussie bij uitstek geschikt om zich op de stof te oriënteren, aanwezige kennis zichtbaar te maken, elkaar (beter) te leren kennen en tot beeldvorming te komen. De tussentijdse discussie wordt vooral gebruikt om besluiten te nemen, keuzes te maken en vervolgactiviteiten te plannen. En een discussie aan het eind van een cursus dient ertoe verkregen inzichten en resultaten met elkaar te vergelijken, in stelling te brengen en tot conclusies te komen.

Keuzevrijheid en vrijheidsgraden

De hier beschreven discussievormen verschillen van elkaar in doel, werkwijze en (voor)structurering. Daarbij spelen vrijheidsgraden een belangrijke rol. Zodra een docent besloten heeft een discussie in te lassen, zal hij of zij een beslissing moeten nemen over wat door de docent wordt vastgesteld en waarin de student de vrije hand heeft. Naarmate de docent de student minder structuur biedt, zal de discussie meer het karakter krijgen van een *vrije* groepsdiscussie, de meest open discussievorm. Naarmate de docent de discussie meer structureert, schuift de discussie op naar een meer *probleemgerichte* discussie.

De vragen waarover de docent zich in dit verband moet buigen, zijn gericht op de mate van vrijheid die studenten krijgen voor wat betreft:

- *het discussieonderwerp* (in welke mate staat het hun vrij het onderwerp of een deelvraag te kiezen of zelf te formuleren?);
- *de positie* (stellingname) die ten opzichte van het onderwerp wordt ingenomen;
- *brongebruik* en de wijze waarop zij zich informeren (aanwijzingen voor de voorbereiding);
- *de groepsamenstelling* waarin de discussie gevoerd wordt en/of waarin de discussie wordt voorbereid (individueel, tweetallen, groepen);
- *de vorm* waarin de discussie wordt gegoten: discussieregels, procedures, voorwaarden, presentatiewijzen, mogelijk en toegestaan gebruik van hulpmiddelen.

1. Werkwijze

Beperken we ons tot een *min* of meer gestructureerde discussie. Men kan dan gebruik maken van het zgn. *IBOB*-schema. Het schema beschrijft vier fasen die moeten worden doorlopen om tot een besluit of conclusie te komen: Informatie-uitwisseling, Beeldvorming, Oordeelsvorming en Besluitvorming.

Figuur IBOB-schema

Als *werkwijze* kan het IBOB-schema gebruikt worden om structuur te brengen in een discussie die tot conclusies of besluiten moet leiden: achtereenvolgens wordt elk van de vier fasen geagendeerd. In het onderstaande, veterinaire voorbeeld zou het IBOB-schema met vrucht door de discussieleiding kunnen worden toegepast.

Daarnaast kan het IBOB-schema ook worden gebruikt om het *doel* van een discussie te typeren. Er is sprake van een *type 1-discussie* als het doel vooral is, gegevens over een bepaald onderwerp te verzamelen of vergaarde kennis uit te wisselen. Richt men zich vooral op het ordenen en verwerken van het verzamelde materiaal tot één geheel of op het genereren van ideeën, dan is het een *type 2-discussie*. Wil men evaluerende oordelen, conclusies of handelingsalternatieven opstellen, dan gaat het om een *type 3-discussie*. En gaat het om het nemen van besluiten over acties die genomen moeten worden, dan is er sprake van een *type 4-discussie*.

2. Voorbeeld

Discussievraag: Onder welke voorwaarden moet zernoltoediening aan runderen worden toegestaan?

Zeranol is een anabolicum dat profijtelijk in de teelt van slachtvee kan worden toegepast om de groei van spierweefsel te bevorderen. Binnen de EU is het principebesluit genomen dat het gebruik van dit middel onder voorwaarden zal worden toegestaan; maar die voorwaarden moeten nog worden gespecificeerd. Op blz. (...) van het naslagboek is de aard en de werking van de stof nader beschreven. Wat menselijk gebruik betreft, staat zeranol op de lijst van verboden stoffen van het IOC. In de USA worden afnemers van het middel geregistreerd. Binnenkort gaat de Nederlandse delegatie naar Brussel. Om tot een standpunt te komen over een lijst met voorwaarden, raadpleegt zij panels van voor- en tegenstanders.

Instructie voor de (24) deelnemers

1. Iedere deelnemer neemt een drastisch standpunt in over het toelaten van het gebruik: je bent hetzij voor- danwel tegenstander.
2. Er worden drie groepen gevormd: A. een delegatie bestaande uit acht deelnemers; B. een panel van acht voorstanders (die zo min mogelijk voorwaarden willen opleggen); en C. een panel van acht tegenstanders (die strenge voorwaarden bepleiten). De delegatie neemt in de buurt van het bord plaats en de panels aan de linker- of rechterzijde tegenover haar.
3. De delegatie (A) kiest uit haar midden een discussieleider en een secretaris. Zij stelt concept-voorwaarden op, waaronder zeranol voor runderen kan worden toegelaten. De secretaris noteert deze op het bord.
4. De voorstanders (B) bedenken zoveel mogelijk argumenten om hun standpunt kracht bij te zetten; nemen ondertussen kennis van de concept-voorwaarden die door de delegatie worden genoteerd; bedenken een strategie om de tegenstanders te bekeren.
5. De tegenstanders (C) bedenken zoveel mogelijk argumenten om hun standpunt kracht bij te zetten; nemen ondertussen kennis van de concept-voorwaarden die door de delegatie worden genoteerd; bedenken een strategie om de voorstanders te bekeren.
6. De delegatie (A) houdt een hearing, geleid door haar voorzitter, waar de groepen B en C hun standpunt toelichten. De leden van de delegatie vragen uitleg, confronteren de aangedragen argumenten met de opgestelde voorwaarden, geven (afstandelijk) commentaar en helpen de discussie in goede banen te leiden. De aangedragen argumenten pro en contra worden op het bord genoteerd.
7. De voorzitter kan de zitting schorsen om de delegatie en de groepen B en C gelegenheid te geven intern overleg te voeren. Intern overleg binnen de delegatie kan tot herziening van de concept-voorwaarden leiden.

3. Opmerkingen

- Het bovenstaande veterinaire voorbeeld spoort niet in alle opzichten met het IBOB-schema. De nadruk ligt op fase 3 en 4.
- Als men wil dat studenten het IBOB-schema systematisch leren gebruiken, dan zal men binnen de opleiding herhaaldelijk de gelegenheid moeten bieden om er mee te oefenen en er op te reflecteren.

